

ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті уточнюється сутність поняття інформаційної компетентності вчителя англійської мови початкової школи, визначаються її структура та зміст.

Ключові слова: інформаційна компетентність, інформаційна компетенція, вчитель англійської мови початкової школи.

Проблема підготовки фахівців, здатних забезпечити належний рівень іншомовної освіти учнів початкової школи є актуальною сьогодні, зважаючи на визначення на державному рівні доцільності вивчення іноземної мови в Україні з 1 класу загальноосвітнього навчального закладу. Аналіз педагогічних ідей К.Д. Ушинського дає підстави стверджувати, що проблема підготовки кваліфікованих учительських кадрів для молодших класів існувала у 19 столітті і була висвітлена вченим у статті "Проект учительської семінарії". Суттєвим недоліком у справі народної освіти того часу К.Д. Ушинський вважав нестачу хороших наставників, спеціально підготовлених до виконання своїх обов'язків. Вчений також наголошував на необхідності відкриття і функціонування педагогічних факультетів при університетах. Він писав: "Педагогів кількісно потрібно не менше, а навіть більше, ніж медиків. І якщо медикам ми ввіряємо наше здоров'я, то вихователям ввіряємо моральність і розум дітей наших, ввіряємо їхню душу, а разом з цим і майбутнє нашої Вітчизни" [1]. На думку К.Д. Ушинського, справжній учитель – це той, хто постійно сам вчиться, займається самоосвітою, знайомиться з найновішою педагогічною літературою, підвищує й удосконалює свою кваліфікацію [2].

Повертаючись до сьогодення, слід зазначити, що педагогічні ідеї К.Д. Ушинського знаходять своє втілення у вирішенні завдань сучасної освіти щодо формування професійно значимих якостей вчителя. У світлі реформування педагогічної освіти, її стандартизації на основі компетентнісного підходу особливої важливості набувають дослідження професійної компетентності майбутніх вчителів та її складових.

Метою цієї статті є уточнення суті інформаційної компетентності вчителя англійської мови початкових класів, а також визначення її структури та змісту.

Перш ніж перейти до аналізу досліджень, присвячених вивченню інформаційної компетентності вчителів іноземних мов, прокоментуємо особливості вживання ключових для цієї статті термінів.

У науковій літературі доволі часто ототожнюються поняття "інформаційна компетенція" та "інформаційна компетентність". Проте, на нашу думку, їх слід диференціювати. "Компетентність" є більш широким поняттям у порівнянні з поняттям "компетенція". Воно характеризує і визначає рівень професіоналізму особистості. Інформаційна компетенція передбачає наявність уявлення про інформаційне суспільство та інформаційні ресурси, знань основ пошуку та обробки інформації з традиційних джерел та за допомогою сучасних інформаційних технологій, умінь використовувати їх у повсякденній діяльності, а також особистісних навичок та вмінь роботи з інформацією. Інформаційна компетентність відповідає високому рівню інформаційної підготовки. Вона вимагає знань інформаційних технологій та вмінь використовувати їх у професійній діяльності, індивідуального досвіду та особливостей особистості, спрямованих на її самовдосконалення, творчість, професійний ріст є використанням традиційних та сучасних інформаційних технологій.

Серед учених, які досліджують питання фахової підготовки вчителя, переважає розуміння, що інформаційна компетентність вчителя є однією з найголовніших складових його професійної компетентності.

На думку О.І. Кочурової, інформаційна компетентність є системою комп'ютерних знань і вмінь, що забезпечують необхідний у конкретній сфері рівень отримання, переробки, зберігання й представлення професійно детермінованої інформації [3].

О.О. Роганіна розглядає інформаційну компетентність як інтегративну якість особистості вчителя іноземних мов. Вчена визначає її як сукупність навичок та вмінь роботи з великими потоками інформації рідною та іноземною мовами, готовність працювати з іншомовними інформаційними ресурсами, вміння застосовувати отриману інформацію як у своїй професійній сфері діяльності, так і у повсякденному житті, в освітньому процесі та безпосередньо у виробничій діяльності, а також наявність достатнього рівня володіння іноземною мовою та таких особистісних якостей як грамотність, уважність, націленість на результат, готовність до безперервної самоосвіти, що дозволяють зробити процес роботи з інформацією іноземною мовою більш ефективним. У структурі інформаційної компетентності автор виділяє такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, емоційний та смисловий. Зміст цих компонентів відображає весь комплекс умінь та навичок, необхідних для успішного функціонування розвинутої

інформаційної компетентності вчителя іноземних мов. У вказаній структурі велике значення мають критерії дидактичного характеру, що доповнюють критерії загального характеру. До дидактичних критеріїв відносяться інформаційна мотивація, вміння працювати з текстом, здатність до самоаналізу. Наведені критерії доповнюються комплексом загальних критеріїв, якими є технологічна грамотність, інформаційна грамотність, медіакомпетенція, критичне мислення, інформаційна етика [4].

Л.І. Морська вважає, що професійна компетентність вчителя іноземних мов має у своєму складі інформаційно-особистісну, інформаційно-предметну, інформаційно-методичну, інформаційно-комунікативну компетентності. Під інформаційною компетентністю вчена розуміє систему знань способів опрацювання різноманітної навчальної інформації з іноземних мов, вмінь роботи із сучасними інформаційними технологіями, досвіду та позитивної мотивації в їх застосуванні у процесі навчання учнів іноземної мови з метою підвищення ефективності цього процесу. Структуроутворюючими компонентами інформаційної компетентності вчителя іноземних мов є такі:

- технологічний, тобто вміння використовувати засоби сучасних інформаційних технологій;
- експертний, а саме вміння критично оцінювати інтелектуальний і соціальний потенціал інформаційних технологій;
- організаційно-методичний, до якого відносяться вміння, пов'язані з упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес на різних етапах проведення уроку в рамках визначених моделей навчання;
- проєктувальний, тобто знання й уміння з розробки педагогічних програмних засобів;
- пошуково-дослідницький, який передбачає уміння знаходити, відбирати, організовувати, подавати інформацію;
- інноваційний, який розуміється як уміння постійно пристосовуватися до інновацій у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, оцінювати їх та використовувати [5].

Аналіз указаних досліджень свідчить про те, що у трактуваннях сутності поняття інформаційної компетентності вчителя іноземних мов науковцями є певні відмінності. Вчені мають різні погляди щодо її змісту, кількісного складу, номенклатури складників, рівневої організації. Саме тому, на нашу думку, питання щодо інформаційної компетентності вчителя англійської мови початкової школи потребує узагальнення та систематизації.

Під інформаційною компетентністю вчителя англійської мови початкової школи ми розуміємо інтегративне утворення особистості педагога, що характеризується сукупністю базових та професійних комп'ютерних знань й умінь, наявністю прагнення, здатності й готовності до ефективного застосування сучасних засобів інформаційних та комп'ютерних технологій для вирішення завдань у професійній діяльності і повсякденному житті, достатнього рівня володіння англійською мовою, а також сприяє подальшому самовдосконаленню і самореалізації вчителя у його професійній діяльності.

Далі вважаємо за потрібне уточнити структуру інформаційної компетентності вчителя англійської мови початкової школи.

Услід за Л.І. Морською, ми розглядаємо структуру інформаційної компетентності вчителя англійської мови початкової школи як сукупність чотирьох взаємопов'язаних компонентів, наповнених якісними характеристиками та показниками :

- мотиваційного компонента, що виражає свідоме відношення педагога до застосування інформаційних технологій у навчанні іноземних мов;
- змістового компонента, що поєднує сукупність знань вчителя про психолого-педагогічні та дидактичні особливості інформаційних технологій та специфіки їх застосування у формуванні іншомовних комунікативних умінь та мовних навичок на початковому ступені навчання іноземної мови у загальноосвітній школі;
- операційного компонента, що базується на комплексі навичок та вмінь використання інформаційних технологій у структурі власне професійно-педагогічної діяльності;
- рефлексивного компонента, що характеризує пізнання та аналіз вчителем своєї професійної діяльності з використанням інформаційних технологій [5].

Оцінка ступеню наповненості, змістовності, активності мотиваційного компонента здійснюється за двома показниками:

- пізнавальний інтерес до інформаційних технологій, шляхів та способів інтенсифікації навчання іноземних мов за їх допомогою;
- особистісно значимий смисл застосування інформаційних технологій для удосконалення власного педагогічного та мовного професіоналізму.

Показником змістового компоненту виступають професійні знання вчителя, орієнтовані на застосування інформаційних технологій у педагогічній діяльності.

Основним показником операційного компонента готовності вчителя до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності є рівень сформованості системи вмінь – гностичних, проєктувальних, конструктивних, організаційних та комунікативних.

В якості показника рефлексивного компонента виділяються сформованість рефлексивної позиції, позитивне самосприйняття.

З метою визначення змісту інформаційної компетентності вчителя англійської мови початкової школи нами було проведено опитування названого контингенту фахівців у загальноосвітніх навчальних закладах міста Чернігова. На основі отриманих результатів був сформований такий зміст інформаційної компетентності:

- робота в програмах Microsoft Word, Paint, Microsoft PowerPoint, Picture Manager, Movie Maker, Publisher, Sound Forge;
- використання основних інформаційних пошукових систем Інтернету;
- використання комп'ютерних програм, комп'ютерних програм у мультимедійному форматі для навчання англійської мови молодших школярів;
- використання веб-сайтів з метою навчання;
- робота в Google Maps;
- розробка навчальних ресурсів;
- робота з інтерактивною дошкою;
- збереження аудіо та відеофайлів;
- архивування;
- робота з електронною поштою;
- спілкування в Skype, ICQ.

Отже формування інформаційної компетентності вчителя англійської мови початкових класів на основі науково обґрунтованого підходу сприятиме покращенню професійної підготовки фахівців зазначеного профілю в цілому.

Використані джерела

1. Ушинський К.Д. Проект учительської семінарії / К.Д. Ушинський. – К.: Рад. школа, 1983. – С. 31-55. – (Вибрані педагогічні твори в 2-ох томах. Т.1).
2. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури / К.Д. Ушинський. – К.: Рад. школа, 1983. – С. 9-25. – (Вибрані педагогічні твори в 2-ох томах. Т.1).
3. Кочурова О.И. Система обучения взрослых использованию компьютерных технологий в профессиональной деятельности: автореф. дисс. на соискание научной степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования" / О.И. Кочурова. – Спб., 1996. – 20 с.
4. Роганина Е.А. Развитие информационной компетенции студентов в профессиональной подготовке будущего лингвиста-преподавателя: автореф. дисс. на соискание научной степени канд.пед. наук: спец.13.00.08 "Теория и методика профессионального образования " / Е.А. Роганина. – Самара, 2012. – 24 с.
5. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов / Лілія Іванівна Морська. – Тернопіль: Астон, 2008. – 256 с.

Kmit' O.

PRIMARY ENGLISH TEACHER'S INFORMATIONAL COMPETENCE CONTENT

In the article the essence of the notion Primary English Teacher's informational competence, its structure and content are clarified.

Key words: *informational competence, Primary English Teacher.*

Стаття надійшла до редакції 7.05.13